

Mladá veda

Young Science

Mladá veda

Young Science

MEDZINÁRODNÝ VEDECKÝ ČASOPIS MLADÁ VEDA / YOUNG SCIENCE

Číslo 2, ročník 12., vydané v júni 2024

ISSN 1339-3189, EV 167/23/EPP

Kontakt: info@mladaveda.sk, tel.: +421 908 546 716, www.mladaveda.sk

Fotografia na obálke: Ěze, Francúzsko. © Branislav A. Švorc, foto.branisko.at

REDAKČNÁ RADA

prof. Ing. Peter Adamišín, PhD. (Katedra environmentálneho manažmentu, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Dr. Pavel Chromý, PhD. (Katedra sociálnej geografie a regionálneho rozvoje, Univerzita Karlova, Praha)

Mgr. Jakub Köry, PhD. (School of Mathematics & Statistics, University of Glasgow, Glasgow)

prof. Dr. Paul Robert Magocsi (Chair of Ukrainian Studies, University of Toronto; Royal Society of Canada)

Ing. Lucia Mikušová, PhD. (Ústav biochémie, výživy a ochrany zdravia, Slovenská technická univerzita, Bratislava)

doc. Ing. Peter Skok, CSc. (Ekomos s. r. o., Prešov)

Mgr. Monika Šavelová, PhD. (Katedra translatológie, Univerzita Konštantína Filozofa, Nitra)

prof. Ing. Róbert Štefko, Ph.D. (Katedra marketingu a medzinárodného obchodu, Prešovská univerzita, Prešov)

prof. PhDr. Peter Švorc, CSc., predseda (Inštitút histórie, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Ing. Petr Tománek, CSc. (Katedra verejnej ekonomiky, Vysoká škola báňská - Technická univerzita, Ostrava)

Mgr. Michal Garaj, PhD. (Katedra politických vied, Univerzita sv. Cyrila a Metoda, Trnava)

REDAKCIA

Mgr. Branislav A. Švorc, PhD., šéfredaktor (Vydavateľstvo UNIVERSUM, Prešov)

Mgr. Martin Hajduk, PhD. (Banícke múzeum, Rožňava)

PhDr. Magdaléna Keresztesová, PhD. (Fakulta stredoeurópskych štúdií UKF, Nitra)

RNDr. Richard Nikischer, Ph.D. (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha)

PhDr. Veronika Trstianska, PhD. (Ústav stredoeurópskych jazykov a kultúr FSŠ UKF, Nitra)

Mgr. Veronika Zuskáčová (Geografický ústav, Masarykova univerzita, Brno)

VYDAVATEĽ

Vydavateľstvo UNIVERSUM, spol. s r. o.

www.universum-eu.sk

Javorinská 26, 080 01 Prešov

Slovenská republika

© Mladá veda / Young Science. Akékoľvek šírenie a rozmnožovanie textu, fotografií, údajov a iných informácií je možné len s písomným povolením redakcie.

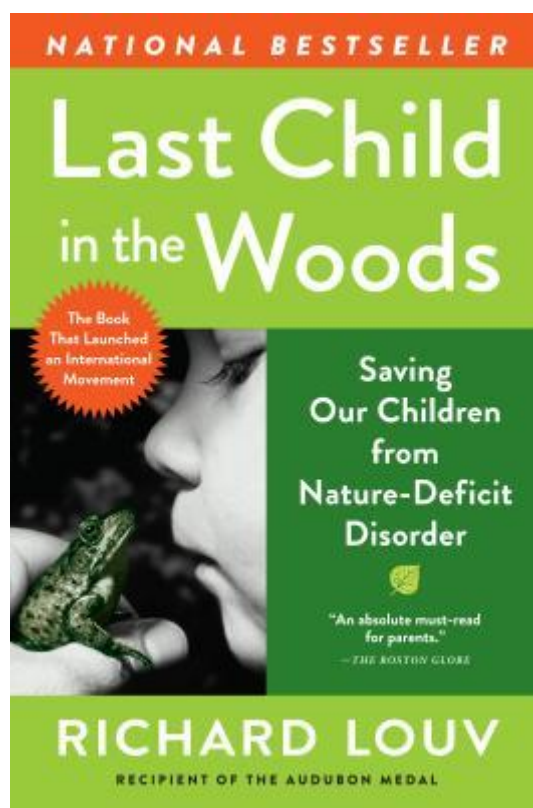
Louv, R., 2010. *Last Child in the Woods: Saving our Children from Nature-Deficit Disorder*. Atlantic Books. ISBN 9781848870833.

Prelomová kniha amerického novinára, spisovateľa a zakladateľa Children and Nature Network Richarda Louva analyzuje vzťah detí k prírode a zmenu jeho kvality v priebehu rokov. Bola vydaná ešte v roku 2005, ale dnes, keď máme stále viac dôkazov o tom, aké negatívne dôsledky pre deti plynú z odcudzenia sa od prírody, naberaá na aktuálnosti.

Kniha sa skladá zo siedmich častí a každú tvorí niekoľko kapitol, ktoré spája spoločná téma. V prvej časti autor opisuje vzťah detí s prírodou a jednotlivé benefity, ktoré z tohto vzťahu vyplývajú. Porovnáva vlastnú skúsenosť vnímania prírody v detstve so skúsenosťou svojich synov a zamýšľa sa nad tým, prečo je odlišná. Nepopiera, že deti si benefity, ktoré získavajú z prírody uvedomujú, o prírodu sa zaujímajú a sú rovnako zvedavé, ako deti jeho generácie, ale komplikovanejšim sa podľa neho stal pohyb detí vo verejnom priestore. Nezmyselné reštrikcie, ktoré deťom pre pobyt vonku nastavili dospelí zo strachu zo zhustenej premávky, cudzích ľudí, zvierat, málo bezpečných zelených plôch či ich prípadného poškodenia, v deťoch vyvolávajú pocit, že nie sú vo verejnom priestore vítané a kriminalizujú hru vonku. Autor v závere prvej časti apeluje na rodičov, aby spolu s deťmi trávili čas vonku a prikladá množstvo odporúčaní, ako bezpečne púšťať deti von.

V druhej časti autor hlbšie rozoberá vlastný koncept s názvom „Nature-Deficit Disorder“. Ako zdôrazňuje, „Nature-Deficit Disorder“ nie je medicínska diagnóza, ale spôsob, ako uvažovať o novodobom probléme a jeho riešeníach. „Nature-Deficit Disorder“ opisuje dôsledky, ktoré má odcudzenie ľudí od prírody, ako napríklad zníženie používania zmyslov, poruchy pozornosti a vyššie riziko vzniku fyzických a psychických chorôb. Týka sa jednotlivcov, rodín aj komúnit. Dokáže meniť správanie ľudí v mestách a ovplyvniť tak ich dizajn. V celom koncepte ale nejde len o poukázanie na problém, ale najmä o uvedomenie si toho, aké benefity môžu ľudia získať kontaktom s prírodou – po fyzickej, mentálnej, kognitívnej aj spirituálnej stránke. Autor sa v tejto časti venuje aj spôsobom, pomocou ktorých môžeme posilniť zmyslovú skúsenosť, rozvíjať prírodnú inteligenciu, či podporovať prírodnú detskú architektúru, ako stavenie domov na stromoch.

V tretej časti sa autor podrobnejšie venuje téme bezpečnosti a hrania sa vonku. Na základe poznatkov z výskumov dokazuje, že sa deti počas pobytu v prírode môžu efektívne

naučiť postarať o svoju bezpečnosť. Pre rodičov ponúka odporúčania, ako zabezpečiť, aby boli deti v prírode v bezpečí a ako ich to naučiť. Zaoberá sa aj témou strachu zo zvierat a pocitom hnsu z prírodných prvkov a ponúka rady, ako týchto pocitov deti zbaviť.

Štvrtá časť slúži ako návod rodičom na to, ako majú svoje deti znovu spojiť s prírodou. Autor radí, ako pristupovať k deťom, ktoré odmietajú chodiť do prírody, ako upraviť svoje vlastné postoje k prírode, ako dizajnovat' detské izby a okolie domov, či ako si viac užiť pobyt v lese s deťmi. V tejto časti sa nachádza aj pre mňa ťažko stráviteľné odporúčanie rybárčenia a poľovníctva ako činností vhodných pre deti na trávenie času vonku. S ohľadom na skutočnosti a nové zistenia, s ktorými v dnešnej dobe žijeme, by bolo vhodné knihu v tejto oblasti zrevidovať a poskytnúť na tieto témy aktuálne poznatky.

V piatej časti knihy sa autor venuje environmentálnemu vzdelávaniu, jeho výhodám a metódam. Uvádza, že počas vyučovania je potrebné chodiť viac von a učiť sa o prírode pomocou priamej skúsenosti. Tieto tvrdenia dopĺňa aj výpoveďami detí o tom, aké vzdelávanie o prírode by uvítali. Poukazuje aj na problém, ktorý sa týka väčšiny slovenských škôl – deti sa hrajú na asfaltových školských ihriskách a pritom oveľa viac benefitov by získali zo zelených školských dvorov.

V šiestej časti autor uvádza príklady amerických miest aj vidieckych oblastí, ktorým sa podarilo dekriminalizovať detskú hru a vytvoriť priateľskejšie vonkajšie prostredie. A nakoniec v poslednej, siedmej časti, sa venuje spiritualite a prírode. Pomocou diskusií s predstaviteľmi cirkví, ale aj vodcami naturalistických náboženských smerov predstavuje, ako sa na prírodu pozerá Biblia, či ako nás príroda dokáže duchovne obohatiť bez náboženského kontextu.

Autor v knihe uvádza aj príbehy známych osobností, v ktorých opisujú, ako ich kvalitný pobyt v prírode v detstve obohatil v dospelosti a na základe ich biografíí skúma, aké benefity im priniesol v oblasti rozvoja kreativity, kritického myslenia či reziliencie. Ako školskú psychologičku ma navyše zaujali aj typy na rôznorodé aktivity, ktoré majú deťom pomôcť obľúbiť si čas vonku. Autor ich ponúka priebežne v celej knihe a na ich zhrnutie si vyhradil posledné stránky knihy, kde ponúka 100 typov pre rodičov, edukátorov, edukátorky a komunity. Knihu v konečnom dôsledku hodnotím ako veľmi prínosnú nielen pre rodičov, ale aj pre všetkých, ktorí pracujú s deťmi a mládežou.

Patrícia Gajdošociová

Autorka pôsobí ako externá doktorandka na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove. Vo svojom výskume sa venuje psychologickým aspektom klimatickej krízy. Je spoluzakladateľkou iniciatívy Psychológia za klímu, spolupracuje s environmentálnymi organizáciami a pracuje ako školská psychologička.

Mladá veda

Young Science

ISSN 1339-3189